

Täby kommun
Stadsbyggnadsnämnden
183 80 Täby

Synpunkter på förslag till program för fastigheten Hagby 8:16 m.fl. Dnr SBN 201/2007-20

Täby kommuns syfte med planen: *Planen möjliggör en etablering av kraftvärmeanläggning för produktion av fjärrvärme och el samt en utveckling av SÖRABs verksamheter med möjlighet att etablera en sorterings- och behandlingsanläggning för matavfall för produktion av fordonsgas och biogödsel.*

Ca 15 meter
höga flagg-
stänger

Bilden visar Techniska Verken i Linköping, ett KVV i ungefär den storleksordning som planeras i Hagby

Täby Naturskyddsförening, TNF, stödjer planerna på och arbetet med att bygga upp ett fjärrvärmenät i Täby med tänkt framtida sammankoppling med grannkommunernas fjärrvärmenät. Vi tycker också att det är mycket bra att vi i Täby tar välbehövliga steg för att minska och så gott som helt komma ifrån vårt oljeberoende. Här ser vi olika vägar att få fram el och värme för nuvarande och kommande behov inom vår kommun, liksom i grannkommunerna. För framtiden, som snabbt kommer mot oss med förmodligen globala och betydande klimatförändringar, är det viktigt att nu välja bästa möjliga väg att få el och värme med minsta möjliga utsläpp av växthusgaser.

TNF vill nu lägga fram våra synpunkter och förslag inför det fortsatta arbetet.

1. Låt Täbys Klimat- och energistrategi styra oss mot att nå VISION 2050

I Täby kommuns nya **Klimat- och energistrategi**, beslutat av KF (april 2013) anges som VISION 2050: *Täby är klimatneutralt år 2050 och ses som en föregångskommun då vi ligger i framkant med klimatarbetet.*

I förordet till strategin skriver Leif Gripestams bl.a: ”Täby kommun ska med stöd av denna klimat- och energistrategi bli en förebild i klimatarbetet och genom planering och beslut skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt med låg klimatpåverkan”.

Täby Naturskyddsförening, TNF, anser att möjligheterna för Täby att nå vår Vision 2050 och att under åren fram till 2050 framstå som en förebild i klimatarbetet, försvåras betydligt av följande skäl om planen på ett KVV (livslängd till ca 2062) i nu planerad skala förverkligas:

- all förbränning ger CO₂ utsläpp – som vi absolut måste minska
- massiva transporter ger ytterligare utsläpp av CO₂
- minimera mängden nytt råmaterial som eldas, då dessa kan få annan användning
- återvinning sker inte effektivt – vilket vi absolut måste sträva efter för att få ett hållbart samhälle
- en storskalig, kanske överdimensionerad anläggning hindrar att alternativ efterfrågas.

2. Andra källor för el och värme – minskar mängden som förbränns

Fjärrvärmens måste kompletteras med andra system för el och uppvärmning om Täby kommun ska uppnå sina klimatmål. Dessa system kan vara baserade på sol och luft/vind vilka kan användas både för att producera el och värma vatten. Geovärme är ytterligare ett alternativ att komplettera med.

Vi undrar om det finns planer på att ta tillvara spillvärme från annan verksamhet, tex från alla kylar i våra matvaruaffärer (se Fortum's satsningar i Stockholm sk 'Öppen fjärrvärme', säsongslagring av kyla och värme i Vällingby Centrum som minskar behovet av tillförd energi med 60 %, Uppsala Universitet samt ett antal datahallar).

Innan en så storskalig anläggning byggs måste man undersöka vilka alternativa energikällor som står till buds och som kan utvecklas och bli effektiva inom den tidsram som anläggningen ska uppföras och sedan vara i produktion.

3. Återvinning i första hand – förbränning i andra hand

Kommunen (och regionen) behöver satsa mycket mer på återvinning. Alla invånare, skolor, företag mfl i Täby måste ha närhet och goda möjligheter till källsortering. System för effektivare återvinning måste prioriteras och effektivare återvinning ska vara en förutsättning för planering av energiförsörjningen.

4. Val av plats för nybyggnation– Hagby?

4.1. Generellt

Täby kommun har bedömt Hagby som mest fördelaktig plats för KVV trots att anläggningen kommer att byggas på mark som anges vara av riksintresse för kulturmiljö.

Grunden för detta beslut är bla närheten till SÖRABs brännbara verksamhetsavfall då tanken är att KVV ska eldas med verksamhetsavfall från SÖRABs anläggning på HABGY (sid 34). Men samtidigt (på sid 35) står det att förutsättningen för att SÖRAB ska kunna bygga en anläggning för framställning av fordonsgas och biogödsel är att kommunen kan anvisa ny mark för en återvinningscentral.

Mao kommer då en av anledningarna till att bygga KVV på Hagby, nämligen närheten till verksamhetsavfallet, att försvinna.

Vi föreslår att Täby kommun på nytt undersöker de andra alternativa placeringarna som visas på sid 34, figur 20.

4.2. Grönplan för Täby samt Riksintresse för kulturmiljö – beakta och respektera

På flera ställen i programhandlingen för Hagby KVV hänvisas till *Grönplan för Täby kommun*, antagen 2005, bl. a. på sid 13. TNF anser att denna gällande Grönplan för Täby kan och bör beaktas i detta fall. Utdrag ur Grönplanen, kapitel 4, SLUTSATSER, sid 16:

”Eventuella kompletteringar av bebyggelse och arbetsplatser i befintliga grönområden måste göras med största försiktighet och med hänsyn till grönplanekartornas värdeområden och stråk. Det är viktigt för dagens Täbybor och för framtidens Täbybor att våra parker och grönområden finns nära och är innehållsrika. Det är en viktig del av Täbys identitet och en anledning till varför Täbyborna trivs och vi kan locka fler till kommunen.”

Platsen som valts för att bygga KVV på ligger i Hagby i nordvästra Täby, ca 500-1000 m från gränsen till Upplands Väsby, inom ett område med skog och åkerholmar med värdefull och utvecklingsbar förekomst av ädellöv (främst ek), delvis på SÖRAB-mark, delvis strax öster därom. Det markområde som kommer att behövas är angett till ca 100 000 kvm.

Planerna visar att ytterligare ca 20.000 kvm ”ny” mark behöver tas i anspråk för SÖRABs markanläggningar. Ca 90% av denna areal som omfattar hela 12 ha ligger inom *Riksintresse för Kulturmiljö*, viktig värdefull miljö för Täby kommun och för många av oss som bor och lever här.

Den plats på vilken KVV planeras att anläggas ligger inom *Riksintresse för Kulturmiljö*. Platsen ligger också delvis i det område som föreslås bli ett riksintresse för friluftslivet. Den planerade byggnationen i Etapp 1 kommer att bli mycket dominerande i denna del av Täbys värdefulla *kulturmiljö av riksintresse*. Huvudbyggnaden blir 50-60 m hög och skorstenen ca 80 m. Därefter byggs etapp 2. Sikten i marknivån, bl a från Norrortsleden och Roslagsleden, kommer att förfulas och skymmas av ca 7 m höga materialhögar (i väntan på bränning) på ett fält stort som 5 stora fotbollsplaner om båda etapperna byggs.

Förslag:

1. I första hand, gör ytterligare försök att hitta annan mindre känslig placering för KVV-anläggningen än till Hagbyområdet.

2. I andra hand, för att minska skadeverkningarna av framlagt programförslaget, t ex

- minska byggnadernas dominerande och skymmande storlek,
- minska upplagshögarnas höjd
- låt åkerholmarna med ekmiljöer få vara orörda

4.3. Gamla deponin – lös lera – gifter till grundvattnet

- Nedan anges argument för att välja en annan byggplats, i annat fall beaktas som risk.

På sid 23 hänvisas till en miljö- och geoteknisk undersökning som gjordes 2008. Där står i kap 6, Slutsats:

”Det i vissa delar otäta underlaget under deponin gör att det idag finns en påverkan på grundvattnet av avfallet i deponin med avs på COD, fenoler, ftalater och PCB:er”

Vid byggnation samt även senare vid drift av anläggningen får inte den gamla deponin skadas så att läckage av gifter uppstår. Den gamla deponin består av ca 250.000 m³ farligt avfall.

Vad händer med ”det täta lerlagret” som skyddar (sid 24) om man tex måste påla vid byggnation eller vid vibrationer som orsakas av tunga transporter till och från området.

Deponigasen som idag levereras till Täby C (sid 31), hur ska den hanteras ? Om man tar bort gasledningen så går gasen förmodligen ut i luften i stället. Metangas är ännu skadligare än koldioxid (CO₂) för den globala uppvärmningen (nämligen 25 ggr).

4.4. Brandrisk

- Nedan anges argument för att välja en annan byggplats, i annat fall beaktas som risk.

Är det verkligen en bra lösning att placera både KVV med dess bränslelager och SÖRAB:s verksamhet på samma plats?

SÖRAB ska förutom nuvarande hanteringen producera fordonsgas och biogödsel av matavfall. Dessutom går transporter av farligt gods på Norrortsleden.

Hur hantera brand i tex bränslelager då eget brandvatten saknas vid större brand (sid 30). Det har ju brunnit några gånger på Hagby.

4.4.1. Förorenat vatten – hanteringen av processvatten och brandvatten

Omhändertagandet av processvatten och släckvatten samt ökat behov av brandvatten (sid 44, Teknisk försörjning) får ej försummas. Det är viktigt att ta upp dessa aspekter i kommande MKB.

4.5. Buller och lukt

- Nedan anges argument för att välja en annan byggplats, i annat fall beaktas som risk.

Den verksamhet som bedrivs idag på Hagby resulterar i en hel del buller vid flakväxling och flisning av trädgårdsavfall.

Ska detta buller nu spås på i form av flisning av verksamhetsavfall kan situationen för de närboende bli outhärdlig.

Eftersom högarna med trädgårdsavfall kommer att flyttas närmre de bostadshus som är belägna längs Skålhamravägen måste man vara medveten om att dessa boende kommer att bli betydligt mer störda av buller och lukt än de är idag. Man bör beakta att SÖRAB:s komposthögar avger en påtaglig från lukt.

Förslag: Lagringen samt behandlingssätt bör ses över. Finns det ingen möjlighet att hitta en annan placering för dessa högar?

5. Transporterna av avfall och bränsle

Fjärrvärmens byggs för att minska bla koldioxidutsläppen. Det är bra men man får inte glömma att 1/3 av koldioxidutsläppen kommer från våra transporter. Det är därför viktigt att påskynda övergången till en fossilfri fordonsflotta för hämtning av avfallet i kommunen samt noga planera hämtningsrutterna så att fordonen kör kortast möjliga sträckor.

På sikt kanske inte Hagby behöver vara en omlastningsstation för SÖRAB's hushållsavfall, utan det kan kanske köras direkt till tex Bristaverket i Märsta som bränner hushållsavfall.

6. Restprodukter vid eldning och utsläppet till luften

På sid 33 i planen(figur 19) saknas en viktig del, nämligen redovisning av restprodukter som uppstår. Beträktaren kan lätt förledas att tro att inget blir kvar efter processen. Men askan, 20-30.000 ton/år, torde utgöra ca 20% av inmatad mängd bränsle, och måste omhändertas.

I programdokumentet nämns att verket ska eldas med ”SÖRAB's utsorterade och ej återvinningsbara verksamhetsavfall”, som beräknas till maximalt 150.000 ton/år (ref E.ON). En tydligare specificering av vad som ingår i verksamhetsavfall behöver göras. Företag, exempelvis bygg- och rivningsföretag ska sortera sitt avfall, men risken finns att tex lysrörslampor hamnar bland verksamhetsavfallet.

Träprodukter bör också i första hand återvinnas i stället för att eldas upp.

Ska man elda plast bör man tänka på att ett ton plast som återvinns istället för att brännas minskar utsläppen av koldioxid med två ton. Enligt EU's lagstiftning bör avfall i första hand material återvinnas, ej förbrännas.

Rökgaserna kan renas men det är inte detsamma som att de blir giftfria. Visst minskar utsläppen av koldioxid när man slutar elda med olja men vid all förbränning släpps koldioxid, kväveoxid och svaveloxid ut i luften. Och behovet av stödeldning med olja vid låga temperaturer kommer man knappast ifrån.

När man bränner avfall bildas dioxiner i utsläppsluft samt lagras i aska och filter. Även tungmetaller såsom kvicksilver kommer också med i utsläppsluft samt i aska och filter. Askan och andra rökgasreningsprodukter från förbränning betraktas som miljöfarligt avfall och kräver riskfyllda transporter till någon deponi. Exempelvis förbränningsanläggningen i Uppsala sprider tungmetaller över ett stort område i den förhärskande vindriktningen.

6.1. Övriga produktionsanläggningar i fjärrvärmenätet

Åva panncentral ska ingå i det nya fjärrvärmenätet. Åva eldas dock med olja/ pellets och släpper ut sina föroreningar direkt i tätbebyggt område. Det av stor vikt att den anläggningen snarast möjligt får bli en reservanläggning som endast tas i drift vid extrem kyla.

7. Utseende i landskapet (om Hagby väljs som byggplats)

7.1. Skydd av markanläggningens kantzon mot kulturmark

Det utökade programområdet gränsar i sin norra och östra del till känslig kulturmark med fin ekmiljö. Skydd behövs mot negativ påverkan (tex stora mängder stoft) från de planerade markanläggningarna för lagring av träflis och annat brännbart material som ska vändas och behandlas.

Förslag: Lämna en 20 meter bred remsa av åkermarken från användning för att skydda det värdefulla brynet. Anlägg avvattningsdike i utkanten av upplagsplatsens förmodligen hårdgjorda mark.

7.2. Reservinfarten från Skåhamravägen

Efter att den önskvärda extra infarten från Skåhamravägen byggs, är det viktigt att säkerställa att den endast används vid eventuella olyckor.

TNF föreslår att det i senare informationsmaterial tydliggörs *ansvar, regler och rutiner* att följa så att vägen endast används som avsetts.

7.3. Övrigt

Utrymmesbehovet bedöms som 100.000 kvm

Utrymmesbehovet för KVV-anläggningen bedöms som 100.000 kvm vid fullt utbyggd anläggning (först etapp 1 och så småningom etapp 2).

Förslag: fram till att etapp 2 ev. byggs, och om möjligt senare också, spara värdefulla åkerholmar med fin ekmiljö.

Ädellövskogsområdet med nyckelbiotopskvaliteter i fara

Programrådets *Entré och rörelsestruktur* finns föreslagna i 2 alternativ. Om vägdragningen i alt. 2 genomförs, förstörs en stor del av ett ädellövskogsområde med nyckelbiotopskvaliteter, där den västra slingan av vägen är markerad.

TNF förordar att alternativ 1 väljs.

Täby 10 november 2013

För Täby Naturskyddsförening

Einar Fries

Kathrin Wemgård